

МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ

INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARD FOR UKRAINIAN SMALL ENTERPRISES: NECESSITY AND ADVISABILITY

УДК 657:339.972

<https://doi.org/10.32843/infrastruct39-63>**Гевлич Л.Л.**к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту
Донецький національний університет
імені Василя Стуса**Калачик А.В.**студентка
Донецький національний університет
імені Василя Стуса**Hevlych Larysa**

Vasyli' Stus Donetsk National University

Kalachyk Alina

Vasyli' Stus Donetsk National University

У статті розглянуто напрями державної підтримки малого та середнього бізнесу, зокрема щодо спрощення фінансової звітності. Обґрунтовано позитивний ефект від упровадження міжнародного стандарту фінансової звітності для малих і середніх підприємств окремо для держави та суб'єктів господарювання. Досліджено спрощення, що надає окремий міжнародний стандарт, призначений саме для малих і середніх підприємств, порівняно з повним комплектом фінансової звітності за міжнародними вимогами з погляду їх достатності. Ідентифіковано основні причини відмови малих та середніх підприємств від застосування міжнародних стандартів фінансової звітності, серед яких – проблеми організаційного, фінансового та кадрового характеру. Розроблено алгоритм дії суб'єкта господарювання під час застосування міжнародного стандарту фінансової звітності для малих і середніх підприємств. Запропоновано розглядати застосування міжнародного стандарту для малих підприємств як складову частину державної політики зважено та комплексно, на основі адресного мотивування. За результатами дослідження зроблено висновки.

Ключові слова: малий бізнес, міжнародні стандарти фінансової звітності, малі і середні підприємства, державна підтримка, імплементація.

В статье рассмотрены направления государственной поддержки малого и среднего

бизнеса, в частности упрощение финансовой отчетности. Обоснован положительный эффект от внедрения международного стандарта финансовой отчетности для малых и средних предприятий отдельно для государства и субъектов хозяйствования. Исследованы упрощения, представляемые отдельным международным стандартом, предназначенным именно для малых и средних предприятий, по сравнению с полным комплектом финансовой отчетности по международным требованиям с точки зрения их достаточности. Идентифицированы основные причины отказа малых и средних предприятий от применения международных стандартов финансовой отчетности, среди которых – проблемы организационного, финансового и кадрового характера. Разработан алгоритм действий субъекта хозяйствования при применении международного стандарта финансовой отчетности для малых и средних предприятий. Предложено рассматривать применение международного стандарта для малых предприятий как составляющую государственной политики взвешенно и комплексно, на основе адресной мотивации. По результатам исследования сделаны выводы.

Ключевые слова: малый бизнес, международные стандарты финансовой отчетности, малые и средние предприятия, государственная поддержка, имплементация.

Recently, there has been a trend in the world of approximation of national standards and reporting practices to international requirements. At the same time, businesses such as small and medium-sized enterprises are out of the process and are experiencing difficulties in entering the global commodity markets and attracting foreign investors. Therefore, the study of the feasibility and appropriateness of using international financial reporting standards in this category of business is relevant in terms of finding parity of positive and negative points. A number of researchers consider the application of international standards for small businesses possible and appropriate. However, their research lacks complexity in addressing the application of these standards to the small business sector. The purpose of this paper is to analyze the necessity, opportunity and feasibility of applying International Financial Reporting Standards for domestic small and medium-sized enterprises. To achieve this goal, the following tasks should be solved: to analyze the problems faced by domestic small and medium-sized enterprises in their activities; to provide a critical analysis of the declared measures of state support for small business in Ukraine and the state of their implementation in practice; generalize the simplifications that can be used by domestic small businesses to keep records and report; identify the differences between the International Financial Reporting Standard for small and medium-sized enterprises and the full set of International Financial Reporting Standards; explore the foreign practice of applying the standard. Solution of the given tasks will allow to form arguments for and against the use of the international standard for small enterprises in Ukraine; summarize the benefits of its application to the state as a whole and to the entity in particular; develop an algorithm for the first application of an international standard for a small business entity and propose government support measures for small businesses. According to the results of the study, the following conclusions are reached: the transition to international standards provides benefits for each individual entity and for the country as a whole, but is accompanied by problems of organizational, financial, personnel character, lack of motivation of economic entities and support from the state. The implementation of international standards requirements should be considered as an element of national support for small and medium-sized businesses, and the support mechanism itself should be oriented towards targeted motivation based on a programmatic approach.

Key words: small business, International Financial Reporting Standards, small and medium-sized enterprises, government support, implementation.

Постановка проблеми. Останнім часом у світі помітна загальна тенденція до зближення національних стандартів та практики складання звітності за міжнародними вимогами (МСФЗ). Водночас таке специфічне коло суб'єктів господарювання, як малі та середні підприємства (МСП), знаходиться поза даним процесом і зазнає труднощів під час

виходу на світові товарні ринки та залучення іноземних інвесторів. Тому дослідження можливості та доцільності використання МСФЗ даною категорією бізнесу є актуальним із погляду пошуку паритету позитивних і негативних моментів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка дослідників вважає застосування МСФЗ для

МСП можливим і доцільним. Так, О.М. Вакульчик та Є.В. Сабарська розробили рекомендаційну форму фінансового звіту суб'єкта малого підприємства відповідно до МСФЗ для МСП [1], а О.В. Небільцова та В.І. Король досліджували критерії віднесення суб'єктів господарювання до категорії малих та середніх підприємств в Європейському Союзі та Україні [2]. Однак цим дослідженням бракує комплексності у вирішенні питання застосування МСФЗ для сфери невеликих підприємств.

Постановка завдання. Метою роботи є аналіз необхідності, можливості та доцільності застосування МСФЗ для вітчизняних малих та середніх підприємств. Для досягнення цієї мети слід вирішити такі завдання: проаналізувати проблеми, з якими стикаються вітчизняні малі та середні підприємства у своїй діяльності; надати критичний аналіз задекларованих заходів державної підтримки малого бізнесу в Україні та стану їх реалізації на практиці; узагальнити спрощення, що можуть бути використані вітчизняними малими підприємствами щодо ведення обліку та складання звітності; ідентифікувати відмінності стандарту «МСФЗ для МСП» від повного комплексу МСФЗ; дослідити закордонну практику застосування МСФЗ для МСП. Вирішення поставлених завдань дасть змогу сформулювати аргументи за та проти використання МСФЗ для МСП в Україні; узагальнити переваги, що надає застосування МСФЗ для держави у цілому і для суб'єкта господарювання зокрема; розробити алгоритм дій під час першого застосування МСФЗ для МСП та запропонувати заходи державної підтримки малого бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Законі «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» декларується державна політика розвитку МСП за напрямками: запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності; залучення суб'єктів малого підприємництва до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, здійснення постачання продукції (робіт, послуг) для державних та регіональних потреб; запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо; сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва; гарантування прав суб'єктів малого і середнього підприємництва під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; сприяння спрощенню дозвільних процедур та процедур здійснення державного нагляду (контролю), отримання документів дозвільного характеру для суб'єктів малого і середнього підприємництва та скороченню строку проведення таких процедур; організація підготовки,

перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого і середнього підприємництва; впровадження механізмів сприяння та стимулювання до використання у виробництві новітніх технологій, технологій, які забезпечують підвищення якості товарів (робіт, послуг) [3].

Але на практиці державна підтримка не завжди здійснюється належним чином. Дослідники В.І. Варцаба та Г.М. Кампо стверджують, що вказані заходи розвитку малого підприємництва є набором щорічно здійснюваних типових подій, що не мають значущих кінцевих результатів, а кореляція між впровадженням цих заходів і параметрами розвитку підприємницького сектору відсутня [4]. Основними проблемами розвитку МСП в Україні, за результатами опитування підприємців, є корупція в органах влади (65% опитаних), обмежений доступ до фінансових ресурсів (57%), податковий тиск (54%), а очікувані напрями підтримки підприємництва визначені як фінансово-кредитний (78%), інфраструктурний (68%), стимулювання інновацій та експорту (65%) [5]. Це корелюється з результатами досліджень [6], де необхідними напрями державної підтримки називаються такі: просвітницький (державні проекти з навчання охочих до організації малого бізнесу, його ведення, підвищення рівня менеджменту); фінансовий (пільгове кредитування, оподаткування, інвестування конкретних сфер); дозвільний (спрощення організації, ведення бізнесу, звітування); координаційний (створення майданчиків для залучення грантів, інвестицій тощо, консультування та юридичне супроводження суб'єктів малого підприємництва). На разі ж малі та середні підприємства в Україні отримують допомогу від Фонду підтримки підприємництва України та за регіональними програмами. Ця підтримка фінансово обмежена, несистемна, а самі програми не користуються популярністю серед підприємців через високі адміністративні витрати. Доступні для українських МСП програми міжнародних та європейських фондів [7]: Міжнародної фінансової корпорації (Ukraine Sustainable Energy Finance Program, Ukraine Resource Efficiency Program, IFC Ukraine Residential Energy Efficiency Project, Ukraine Agri-Insurance Development Project, Ukraine Agri-Finance Project), Європейського банку реконструкції та розвитку (The Eastern Partnership SME Finance Facility), Німецько-українського фонду (програма мікрокредитування, програма рефінансування агросектору), Німецького державного банку розвитку (European Fund for Southeast Europe), COSME, Inno Fin («Горизонт – 2020»), Creative Europe, EaSI – Програма зайнятості та соціальних інновацій. Однак знову ж таки підприємці здебільшого про ці програми не знають, відносяться до них із недовірою, не мають достатнього досвіду використання такої допомоги.

Ураховуючи вищевикладене, для України є необхідним розроблення нової методології програмування розвитку малого та середнього підприємницького сектору, спрямованої на адресне мотивування та кінцеві результати. І в рамках такого підходу як складник державної позиції може розглядатися застосування міжнародного стандарту для МСП.

Сьогодні спрощення, передбачені державою для вітчизняного малого бізнесу у галузі обліку та звітності, представлені такими можливостями:

1) використання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва замість Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій;

2) використання спрощень у процесі формування показників фінансової звітності (стосовно оцінки показників);

3) систематизація інформації, що міститься у первинних документах, у реєстрах обліку без застосування подвійного запису (для суб'єктів малого підприємництва, що не зареєстровані платниками податку на додану вартість);

4) використання скороченого переліку облікових реєстрів;

5) надання фінансової звітності відповідно до НП(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» у складі спрощених Балансу та Звіту про фінансові результати [8].

Слід відзначити, що вказане в останньому пункті використання спрощеної звітності, безумовно, зменшує трудомісткість процесу підготовки звітних даних, але викликає такі проблеми:

1) фінансова звітність малого бізнесу порівняно зі звичайною більшою мірою носить фіскальний характер, оскільки її основними користувачами є фіскальні органи, органи статистики та державного управління, що спотворює мету звітності – надання інформації для прийняття управлінських рішень;

2) у такій звітності не вистачає інформації про грошові потоки, що є корисною для інвесторів, кредиторів, контрагентів як основа оцінювання спроможності підприємства генерувати грошові кошти, якості менеджменту та порівняння теперішньої вартості майбутніх грошових потоків різних суб'єктів господарювання.

Як альтернативу МСП можуть самостійно прийняти рішення про застосування міжнародного стандарту «МСФЗ для МСП» [9], але при цьому позбавляються права на подання скороченої фінансової звітності, а мають готувати Звіт про фінансовий стан (Баланс), єдиний Звіт про сукупний дохід або окремий Звіт про прибутки та збитки, Звіт про зміни у власному капіталі, Звіт про рух грошових коштів, Примітки та іншу пояснювальну

інформацію. Така вимога національних стандартів нам здається такою, що не стимулює розвиток малого бізнесу, а з огляду на розмір указаних суб'єктів господарювання та їх організаційно-правову форму (зазвичай товариства з обмеженою відповідальністю) є недоцільною (у частині розкриття інформації Звіту про зміни у власному капіталі та Приміток). На нашу думку, інвесторам було б достатньо перших трьох форм фінансової звітності малого бізнесу, що повністю відповідає меті МСФЗ для МСП: задовольнити потреби користувачів фінансової звітності таких підприємств та збалансувати витрати і вигоди під час підготовки цієї звітності [9].

За результатами дослідження ідентифіковано основні відмінності МСФЗ для МСП від звичайних вимог МСФЗ (табл. 1), що дають змогу стверджувати: за наявності спрощень даний стандарт тим не менше дає виважений підхід і не суперечить ідеології міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності.

Що стосується досвіду імплементації МСФЗ для МСП у національне законодавство, цікавою є така статистика: станом на березень 2019 р. даний МСФЗ є дозволеним або обов'язковим у 86 юрисдикціях, у 9 – знаходиться на стадії розгляду, у 71 – не використовується та не планується до застосування [10]. Тобто майже 43% країн не вбачають необхідності у впровадженні вказаного стандарту, зокрема тому, що МСП будуть обтяжені великим адміністративним навантаженням з урахуванням можливості ведення обліку на таких суб'єктах господарювання не професійними бухгалтерами, а власниками чи менеджерами. У роботі узагальнено дослідження Європейської Комісії [11] та ідентифіковано аргументи за і проти застосування МСФЗ для МСП (табл. 2).

Що стосується перспектив імплементації МСФЗ для МСП в Україні, цей стандарт може виявитися для вітчизняних МСП інструментом, який дасть змогу:

- підвищити якість звітності, а відповідно, й привабливості для іноземних контрагентів;
- поліпшити інвестиційний клімат шляхом залучення зарубіжних інвесторів;
- поліпшити інформативність звітних форм для зовнішніх користувачів;
- підвищити ефективність управлінських рішень.

Саме завдяки застосуванню даного стандарту можуть стати доступними позики зарубіжних банків за нижчими відсотковими ставками порівняно з вітчизняними, що є важливою мотивацією застосування МСФЗ для МСП, бо нестача дешевих кредитів для малого та середнього бізнесу призводить до численних негативних наслідків, серед яких – зростання собівартості продукції та ускладнення модернізації виробництва через нестачу коштів. Ще однією перевагою використання стандарту для

Таблиця 1

Основні відмінності МСФЗ для МСП від вимог МСФЗ

Напрямок спрощень	Сутність спрощень
Вимоги до розкриття	скорочені: 300 елементів проти 3000 у повному комплекті МСФЗ
Внесення змін	не частіше, ніж раз на три роки
Принципи визнання та оцінки	<ul style="list-style-type: none"> – за визначених умов фінансові інструменти оцінюються за покупною або амортизованою вартістю, інші фінансові інструменти – за справедливою вартістю, спрощені вимоги до припинення визнання фінансових інструментів та обліку хеджування грошових потоків; – відсутні вимоги до аналізу ліквідаційної вартості, строку корисного використання, методу амортизації на кожну звітну дату основних засобів і нематеріальних активів (окрім обставин очевидної зміни цих параметрів); – запропонована модель визнання біологічних активів за собівартістю з подальшою амортизацією і знеціненням; – витрати на позики та НДДКР списуються на фінансовий результат у міру понесення; – відсутня окрема вимога класифікації й оцінки активів, призначених для продажу, але є вимога проведення тесту на знецінення; – гудвіл та інші нематеріальні активи з невизначеним строком корисного використання амортизуються протягом прогнозованого терміну корисного використання (або 10 років, якщо його неможливо визначити); – інвестиції в асоційовані організації і спільні підприємства обліковуються за вартістю придбання (за наявності публічних котирувань на акції – за справедливою вартістю); – відсутній розгляд прибутку на акцію, операційних сегментів, проміжної фінансової звітності як непритаманних МСП.

Таблиця 2

Аргументи за та проти використання МСФЗ для МСП

Доводи за використання	Доводи проти використання
Створення порівняності звітності суб'єктів господарювання незалежно від їхнього розміру, що буде сприяти міжнародному співробітництву та залученню інвестицій	Недостатнє спрощення для безпроблемного використання, можливе перевищення додаткових витрат на складання звітності над потенційними вигодами
Зниження вартості капіталу	Збільшення витрат на підготовку звітності
Підвищення мобільності обліковців на світовому ринку праці	Додаткові витрати на перенавчання обліковців
Полегшення складання консолідованої звітності підприємств, що мають філії в різних країнах	Зменшення зрозумілості фінансової звітності для пересічного користувача
Можливість використання стандарту як спрощеної версії повного комплексу МСФЗ під час підготовки до розміщення цінних паперів на світових фондових ринках та біржах	Збільшення витрат на підготовку додаткового комплексу звітності для фіскальних цілей

МСП є спрощення процесу переходу на повний комплект МСФЗ у разі, коли суб'єкт господарювання перестане відповідати критеріям малого чи середнього підприємства. Крім того, вітчизняним користувачам важко працювати з двома різними концептуальними основами звітності в межах однієї юрисдикції в рамках прийняття управлінських рішень. Імплементация МСФЗ для МСП усуне цю незручність.

Для держави також спостерігається позитивний ефект імплементації, зокрема: підвищення репутації МСП на міжнародній арені, послаблення економічних та торговельних бар'єрів під час виходу МСП на світовий ринок, формування внутрішнього конкурентоспроможного ринкового середовища, активізація надходження додаткового іноземного фінансування та інвестування, активізація участі вітчизняних обліковців у міжнародній кооперації тощо.

Однак слід констатувати, що нині існують такі проблеми застосування МСФЗ для МСП:

1. Високі фінансові витрати на введення стандарту: на інформаційні технології (автоматизацію облікової та управлінської систем підприємства), перенавчання обліковців та менеджерів МСП, обов'язковий аудит звітності (під час виходу на міжнародний ринок, що є основною метою застосування МСФЗ для МСП).

2. Низька кваліфікація обліковців: понад 70% вітчизняних бухгалтерів визнають, що не знають МСФЗ, тому МСП змушені будуть витратити на перепідготовку не тільки кошти, а й час (у середньому від трьох до шести місяців), що не завжди буде ефективним (навіть за достатньої теоретичної обізнаності якісному складанню звітності може завадити недостатній досвід бухгалтерів).

3. Відсутність мотивації зміни облікової системи: більшість підприємств не планує вихід

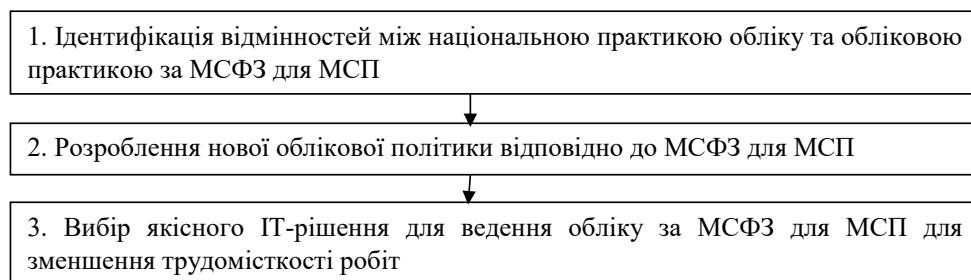

Рис. 1. Алгоритм дій суб'єкта господарювання під час застосування МСФЗ для МСП

на світові ринки й уважає, що ведення обліку за МСФЗ для МСП лише змінить зовнішній вигляд фінансової звітності.

За результатами дослідження розроблено алгоритм першочергових дій суб'єкта господарювання у сфері організації та ведення обліку, представлений на рис. 1.

Ми наполягаємо, що без готового модульного додатку, який включатиме робочий план рахунків відповідно до вимог МСФЗ, що може налаштовуватися під потреби компанії, трансляцію облікових записів із підсистеми обліку за НП(С)БО до системи за МСФЗ, формування фінансової звітності за новими вимогами, розроблення облікової політики, можливість внесення коригувальних записів у «ручному» режимі, перехід на нову концептуальну основу звітності буде трудомістким, а тому поодиноким. Ми вважаємо, що замовником такого програмного продукту може виступити держава, а в рамках програм підтримки МСП можливе відшкодування витрат підприємствам у разі його придбання (наприклад, шляхом надання податкових пільг чи прямого фінансування).

Іншими державними заходами, що мотивують МСП до впровадження МСФЗ для МСП в Україні, можуть виступити такі:

1) загальне поліпшення бізнес-клімату (через зменшення податкового навантаження чи збільшення обсягів нефінансової підтримки), що сприятиме підвищенню загальної конкурентоспроможності продукції МСП;

2) встановлення партнерських взаємовідносин між фіскальними інститутами та економічними агентами стосовно виявлення та усунення протиріч у нормативній базі, гармонізації форм та показників податкової та фінансової звітності;

3) надання безкоштовних експертних консультацій у галузі застосування МСФЗ, зокрема введення посади омбудсмена з питань впровадження стандартів для МСП та розв'язання проблем, що виникають на практиці;

4) організація заходів із підвищення кваліфікації облікових та управлінських кадрів, зокрема в мережі державних ЗВО.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити такі висновки:

1. Перехід на міжнародні стандарти надає переваги як для кожного окремого суб'єкта господарювання, так і для країни загалом, однак супроводжується проблемами організаційного, фінансового, кадрового характеру, відсутністю мотивації суб'єктів господарювання та підтримки з боку держави.

2. Імплементация МСФЗ для МСП має розглядатися як елемент загальнодержавної підтримки малого та середнього бізнесу, а сам механізм підтримки має бути орієнтований на адресне мотивування на основі програмного підходу.

Дослідження процедури імплементации МСФЗ у сфері малого бізнесу буде напрямом подальших пошуків.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вакульчик О.М., Сабарська Є.В. Використання міжнародних стандартів фінансової звітності суб'єктами малого бізнесу в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 1(18). С. 279–287.

2. Небильцова О.В., Король В.І. Особливості застосування міжнародного стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств у Європейському Союзі та Україні. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 21. № 2. С. 292–297.

3. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України № 4618-VI від 22.03.2012. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17> (дата звернення: 10.01.2020).

4. Варцаба В.І., Кампо Г.М. Проблеми фінансового забезпечення розвитку малого бізнесу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2014. Вип. 3(44). С. 122–125.

5. Основні перепони у розвитку та напрямки підтримки підприємництва. URL : <http://platforma-msb.org/wp-content/uploads/2016/10/perepony.png> (дата звернення: 10.01.2020).

6. Гевлич Л.Л., Гевлич І.Г. Державна підтримка вітчизняного малого бізнесу: стан та перспективи. *Економіка і суспільство*. 2017. № 11. С. 66–71.

7. Мельник В.М., Ломачинська І.А. Роль держави у фінансовому забезпеченні малого і середнього підприємництва в Польщі: висновки для України. *Економічний вісник. Серія «Фінанси, облік, оподаткування»*. 2017. Вип. 1. С. 120–128.

8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 559. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (дата звернення: 10.01.2020).

9. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_063#n523 (дата звернення: 10.01.2020)

10. Офіційний сайт IFRS. URL : <https://www.ifrs.org/> (дата звернення: 10.01.2020).

11. Офіційний сайт European Commission. URL : <https://ec.europa.eu/> (дата звернення: 10.01.2020).

REFERENCES:

1. Vakulchuk O.M., Sabarska Ye.V. (2019) Vykorystannya mizhnarodnykh standartiv finansovoyi zvitnosti sub'yektamy malogo biznesu v Ukrayini. [Use of International Financial Reporting Standards by Small Businesses in Ukraine]. *Sxidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnya*, no 1 (18), pp. 279-287.

2. Nebylczova O.V., Korol V.I. (2015) Osoblyvosti zastosuvannya mizhnarodnogo standartu finansovoyi zvitnosti dlya maly`x ta serednix pidpryemstv u Yevropejskomu Soyuzi ta Ukrayini. [Features of the application of the International Financial Reporting Standard for small and medium-sized enterprises in the European Union and Ukraine]. *Ekonomichnyj analiz*, vol. 21, no. 2, pp. 292-297.

3. Verhovna Rada Ukrayiny (2012) Pro rozvytok ta derzhavnu pidtryмку malogo i serednogo pidpryemnyctva v Ukrayini [On the development and state support of small and medium-sized enterprises

in Ukraine]. (accessed 10 January 2020). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.

4. Varczaba V.I., Kampo G.M. (2014) Problemy finansovogo zabezpechennya rozvytku malogo biznesu. [Problems of financial support for the development of small business]. *Naukovyj visnyk Uzhgorodskogo universytetu*, vol. Ekonomika, no. 3(44), pp. 122-125.

5. Osnovni perepony u rozvytku ta napryamy pidtryмки pidpryemnyctva. [Main obstacles in the development and directions of support of entrepreneurship]. (accessed 10 January 2020). URL: <http://platforma-msb.org/wp-content/uploads/2016/10/perepony.png>.

6. Hevlych L.L., Hevlych I.G. (2017) Derzhavna pidtryмка vitchyznyanogo malogo biznesu: stan ta perspektyvy. [State support for domestic small business: status and prospects]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 11, pp. 66-71.

7. Melnyk V.M., Lomachynska I.A. (2017) Rol derzhavy u finansovomu zabezpechenni malogo i serednogo pidpryemnyctva v Polshi: vysnovky dlya Ukrayiny. [The role of the state in providing financial support to small and medium-sized enterprises in Poland: conclusions for Ukraine]. *Ekonomichnyj visnyk*, vol/ finansy, oblik, opodatkovannya, no. 1, pp. 120-128.

8. Ministerstvo finansiv Ukrayiny (2000). Nacionalne polozhennya (standart) buxgalterskogo obliku 25 «Sproshhena finansova zvitnist» [National Accounting Standard 25 "Simplified Financial Statements"]. (accessed 10 January 2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>.

9. International Accounting Standard Board (2013) Mizhnarodnyj standart finansovoyi zvitnosti dlya malyx ta serednix pidpryemstv/ [IFRS for SME]. (accessed 10 January 2020). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_063#n523.

10. IFRS: sajт. (accessed 10 January 2020). URL: <https://www.ifrs.org/>.

11. European Commission: sajт. (accessed 10 January 2020). URL: <https://ec.europa.eu/>.